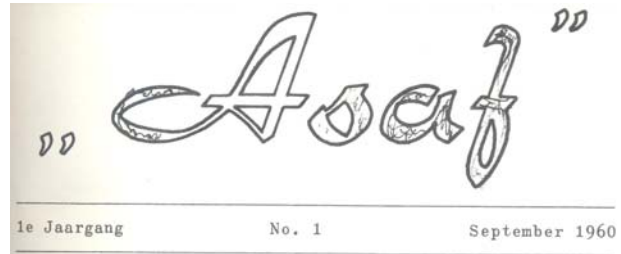

“Verschijnt zo nu en dan” - Een kleine kroniek van ‘Asaf’ (nr. 1-100)

‘Asaf’ jubileert! Vijftig jaar geleden, in september 1960, rolde het eerste nummer van de eerste jaargang van de persen en momenteel zijn we aangekomen bij het tweehonderdste nummer van dit zo gewaardeerde Contactorgaan van de Bond van Zangverenigingen der Gereformeerde Gemeenten. Het verschijnen van dit tweehonderdste nummer is een mooie gelegenheid om eens terug te kijken op vijftig jaar ‘Asaf’.

Een voorzichtig begin

Het begon allemaal in Rotterdam, de plaats die in de geschiedenis van ons kerkverband een grote plaats innam - en nog steeds inneemt. Enthousiast schreef de eerste redacteur, de heer P. van Kranenburg: “Ik hoop, dat door het lange uitzien naar het eerste nummer van ‘Asaf’ de vreugde over de verschijning groot zal zijn. (...) We hopen van harte, dat ‘Asaf’ het zal doen in onze kring en vertrouwen daartoe op Uw aller medewerking te mogen rekenen.”

In wezen was ‘Asaf’ geen nieuw initiatief, maar de voortzetting van het Mededelingenblad van de Ring Zuid-Holland, alleen dan in landelijk verband. “Alle begin is moeilijk,” zo schreef ds. H. Rijksen in een ‘Ten geleide’. “Door allerlei omstandigheden heeft de verschijning van dit eerste nummer lang op zich laten wachten. Ja, alle begin is moeilijk, maar een ander spreekwoord zegt: een goed begin is het halve werk. (...) Wij besluiten dit ‘Ten geleide’ met de wens, dat ons blad ‘Asaf’ zijn diensten mag bewijzen, tot versterking van de onderlinge band, alsmede om het peil van onze zangverenigingen te verhogen.”

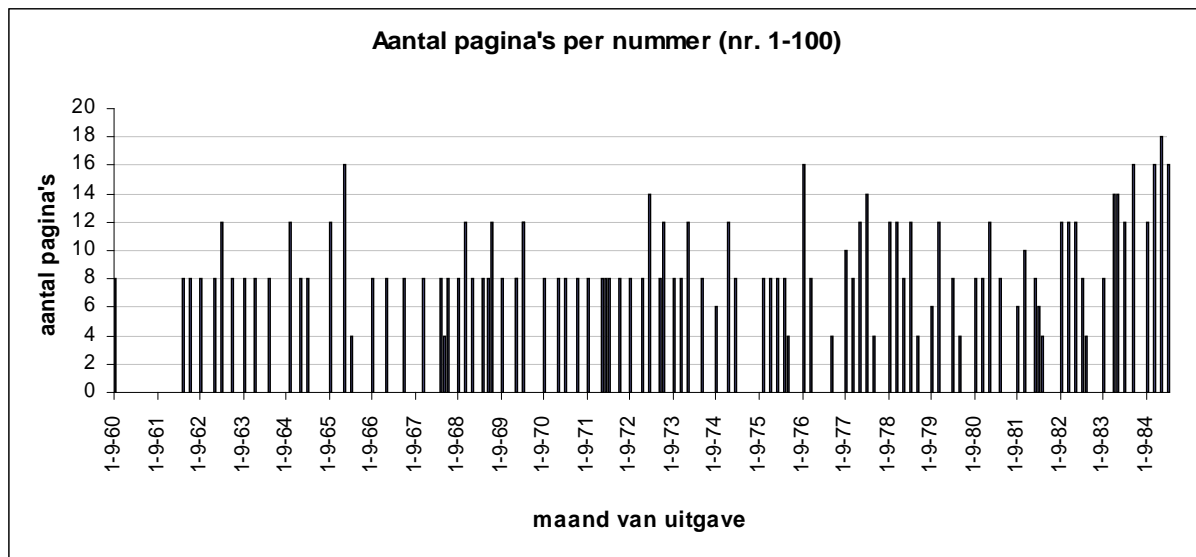
Naast een artikel over het belang van zangverenigingen voor de jongeren van de gemeente (“een gelegenheid scheppen om in eigen kring bijeen te komen”) en de eerste aflevering van een artikelenserie over ‘De historie van de koorzang’ werd in het eerste nummer een opsomming gegeven van alle bij het Landelijk Verband van Zangverenigingen bekende koren. Deze 23 ‘koren van het eerste uur’ waren:

Ring Zeeland: Aagtekerke, Borssele, 's-Gravenpolder, Kortgene, Middelburg, Nisse, Wolphaartsdijk;
Ring Zuid-Holland: Gouda, 's-Gravenhage, Lisse, Moerkapelle, Rotterdam-Centrum, Rotterdam-West, Scheveningen, Vlaardingen;
Ring Oost: Amsterdam, Apeldoorn, Barneveld, Beekbergen, Genemuiden, Kampen, Rijssen, Zeist.

Ook bevatte het eerste nummer een planning die beoogde aan te sluiten bij de periode waarin de koren actief waren. Het tweede nummer was voorzien voor december 1960, het derde voor maart 1961 en het vierde voor juni 1961. Helaas... wat nog steeds geldt, gold ook toen: niet altijd wordt de planning gehaald. Pas in april 1962 verscheen nummer 2, ditmaal zonder jaargang aanduiding - wat om deze reden nog steeds het geval is. “We hopen van harte dat tussen het tweede en derde nummer weer geen tijdvak van anderhalf jaar zal liggen,” schreef de nieuwe hoofdredacteur, de heer T.A. Vogel uit Kampen. “De toekomst zal het leren! We willen evenwel niet strak vasthouden aan een 3-maandelijks verschijning. Hoe vaak dan wel? Laten we dat nog even in het midden laten. We hebben dan ook in de kop van het blad gezet: ‘Verschijnt zo nu en dan’.” (Op nummer 21 zou staan: “Verschijnt wat vaker”. Vervolgens was er geen ‘kopschrift’ meer.)

Nu, in 2010, heeft de geschiedenis geleerd dat er, hoewel geen ijzeren, een zeer grote regelmaat in het verschijnen van ‘Asaf’ heeft gezeten.

Rubrieken

Bladerend door de afleveringen van 'Asaf' zie je rubrieken komen en gaan. De eerste nummers kenden nog geen vaste indeling. Eigenlijk geldt dit voor al de nummers tot en met 100. Al naar gelang er kopij voorhanden was, werden de pagina's gevuld met mededelingen 'Van het Hoofdbestuur' (vanaf nummer 80 werd dit 'Van de Hoofdbestuurstafel'), 'Van de Secretaresse' (de Bond heeft van meet af aan geen secretaris gekend!), 'Van de Penningmeester' en 'Van de redacteur' ("Een redacteur is iemand met wat ze noemen een fijne neus." (nummer 3)). Nummer 43 bevatte voor het eerst een Vragenrubriek. In de nummers 46 en 47 kwam deze nog terug, daarna is er niets meer van vernomen. In de nummers 43, 46, 47, 48 en 50 stond een puzzel. De volgende 50 nummers kenden er geen enkele.

'... dan wellen de tranen op...'

De vaste rubrieken werden op gezette tijden afgewisseld met losse artikelen. Zo schreef ene N. in het vierde nummer over 'Zingen voor een ander': "Een bezoek door de 'zang' aan een Tehuis voor ouden van dagen, is ook iets, dat erg bevredigt. Daar zitten de oudjes met ongeduld te wachten op de zangers. Ze genieten zichtbaar van het zingen. En wanneer er ernstige woorden worden gezongen, dan wellen de tranen op in de oude ogen. Ze horen van het verwelken van het leven..."

Een artikel over 'Koor-klassificatie' deed nogal wat stof opwaaien. Na de oproep in nummer 20 om alle koren te classificeren en alleen op hun niveau toegesneden muziek te zingen stond er in nummer 21 een stevige reactie van drie pagina's waarin dit plan naar de prullenbak werd verwezen. Op deze manier zouden de zangdagen verworpen tot wedstrijden.

Ook een artikel over het repeteren met een kinderkoor in nummer 93 deed één van de lezers in de pen klimmen om in het volgende nummer vier pagina's vol te schrijven met een reactie erop. Blijkbaar kennen de huidige 'Asaf's geen controversiële artikelen meer. De redactie wordt althans niet bestookt met reacties op artikelen.

Overigens was men ook beducht om het woord 'concert' te gebruiken. Volgens het verslag van de Bondsdagcommissie in nummer 93 merkte ds. Schreuder op "dat we erg voorzichtig moeten zijn met het woord concerten... wij geven geen concerten, dus liever niet geplaatst in de concertagenda [van het RD]."

Naast losse artikelen waren er ook artikelenseries. In de nummers 1 tot en met 8 bijvoorbeeld stond een serie over 'De koorzang in Nederland'. De nummers 9 tot en met 15 bevatten artikelen over 'Stemvorming en ademhaling' en in de nummers 17 en 18 werd ingegaan op de vraag: 'Wat is een vereniging?' Onder de noemer 'Zelfkritiek en stijlbreuk' werd in de nummers 26 tot en met 29 de kwaliteit van grammofoonplaten besproken. Een enkele keer was er een veelbelovend begin van een serie. Zo werd in nummer 34 een dertiendelige serie over 'De repetitie' aangekondigd. Het is bij dit ene artikel gebleven... Hetzelfde lot was de in hetzelfde nummer begonnen serie 'Mensen in hun tijd' beschoren. Verder dan een inleidend artikel over J.P. Sweelinck is de auteur niet gekomen. Jammer, want dit eerste artikel was veelbelovend!

D E R E P E T I T I E

De repetitie is de onmisbare schakel tussen de compositie en de uitvoering ervan. In een tiental artikeltjes zal ik trachten in ons orgaan "Asaf" uw belangstelling te wekken voor:

1. De voorbereiding; 2. Verklaring van het muziekstuk; 3. De telaarcomers en de repetitie; 4. Opvoeding en verantwoordelijkheid de repetitie getrouw te bezoeken; 5. Moeilijkheden op de repetitie; 6. Repeteren met of zonder begeleidingsinstrument; 7. Partij-repetitie; 8. Oefenen van de tekst; 9. De pauze op de repetitie; 10. Handigheid bij inzetten; 11. Muzikale uitdrukking; Laatste repetitie ("de generale"); 13. De uitvoering.

Allereerst wil ik echter enkele "algemene opmerkingen" maken. Zoals gezegd is de repetitie een onmisbare schakel tussen de compositie en de uitvoering. Zij dient om de tekst en de noten te leren en hun technische beheersing. Vervolgens dient deze dienstbaar gemaakt te worden aan de muzikale uitdrukking en pas wanneer het gehele werk doorleeft is en intellectuele eigendom van het koor is geworden, is het repeteren geëindigd en kan het werk worden uitgevoerd.

Men mag van een dirigent verlangen dat hij economisch repeteert a. op een manier die in de beschikbare tijd de hoogste resulta-

Bondslied

Heel aardig is het stukje uit nummer 43 naar aanleiding van een verzoek van een bij de Bond aangesloten vereniging om een Bondslied. "Het Hoofdbestuur (...) heeft gemeend hiervoor een prijsvraag uit te [moeten] schrijven. Ieder die dat wenst wordt in de gelegenheid gesteld een passend bondslied in te zenden. (...) De beoordeling zal door een deskundige jury geschieden. Natuurlijk houdt het H.B. zich het recht voor geen enkele inzending te bekronen. We zijn erg benieuwd welke latente talenten in onze gelederen aanwezig zijn." Blijkbaar was geen enkele inzending (als die er al waren) goed genoeg. Het Bondslied is er nog steeds niet.

Meditaties

Meditaties werden, althans in de eerste jaren, nog niet geplaatst. Wel werden de openingswoorden die de Bondsvoorzitters (eerst ds. H. Rijkzen, later ds. N.W. Schreuder) uitspraken in 'Asaf' opgenomen. De nummers 60 t/m 100 bevatten onregelmatig een meditatie. Pas met ingang van nummer 101 wordt iedere 'Asaf' geopend met een meditatie.

Vogelvluchten

Sommige zaken zouden heden ten dage niet meer voorkomen, zoals het geval dat de redacteur op enigszins ludieke wijze de penningmeester een hak zette. Laatstgenoemde stelde in nummer 5 het volgende aan de orde: "Nog één belangrijk punt (Nou ja, "punt"; half Asaf is er haast mee gemoeid! Red!) en dat is de onkostenvergoeding voor de Landdag." En inderdaad, 3½ van de 8 pagina's gingen hier over. Ter verduidelijking: redacteur en penningmeester waren broers... Soms was er ruimte voor 'Bladvulling van de redacteur': "Langs deze weg een heel vriendelijk verzoek aan de besturen van de Zangverenigingen te Krabbendijke, Yerseke, Uddel en Zeist: wilt U a.u.b. op uw eerste bestuursvergadering nog eens bespreken of het mogelijk is dat uw vereniging zich nu abonneert op de Asaf? Meer zullen we er niet van zeggen, maar we zien wel met belangstelling uit naar de reacties."

Bondsdagen

Veel, heel veel ruimte was er in de eerste honderd nummers ook voor de Bondsdagen. Vooraankondigingen, nabeschouwingen, uitgebreide verslagen en praktische tips wisselden elkaar af. Zo was bij voorbeeld in nummer 6 onder de kop 'Samenzang aanstaande Zangdag' te lezen: "Psalm 87. Deze psalm zal bij het instuderen nog wel de meeste moeite opleveren. Tussen de regels maken we wel rusten, maar geen twee volle tellen. (...) Het laatste vers fortissimo, maar a.u.b. niet schreeuwen. Denkt u om een gave 'duik' van de tenoren in de zesde maat? Liever dat u losjes leghd, roh-hol en da-haar laat zingen dan zo'n loeiende glijvlucht naar beneden." Ook was er een verzoek: "Het gaat er niet om welke vereniging het hardst kan zingen. Bij de samenzang is men geneigd te loeien als koeien. Bedwing die neiging s.v.p.!" In nummer 93 klonk het: "Het hoesten/kuchen/niesen en fotograferen (klik-klak) is op de band duidelijk te horen. Dit is niet nodig. Je kunt ook in een zakdoek niesen."

Vanaf 1968 verscheen er ieder jaar een extra Bondsdagnummer. Meestal 4 pagina's groot en vaak met veelal dezelfde informatie. Dit nu niet meer nodig is, zal te maken hebben met de informatievoorziening vanuit de Activiteitencommissie richting de koren.

Niet alleen aan kooropstellingen en gedragsregels zijn vele regels gewijd; ook de organist werd nogal eens voor het voetlicht gehaald. Jarenlang bespeelde de heer A. Verhoef het orgel, dit, ondanks kanttekeningen vanuit de koorgroepen, tot grote tevredenheid van het Hoofdbestuur en de Bondsdagcommissie. In nummer 99 werd gemeld dat het allemaal wat anders zou worden. Ook andere organisten zouden het Doelen-orgel mogen gaan bespelen, mits ze in het bezit waren van een conservatoriumdiploma of staatsexamen orgel.

Kopij

De Ringredacteuren boden aardig wat kopij aan, al ging dat niet altijd van een leien dakje. Regelmatig moest de redacteur verzuchten dat hij niet alleen een blad vol kan schrijven. In nummer 41 schreef hij onder de kop 'Hoofredacteur en redacteuren': "Zoals ook ds. Rijkssen op de Bondsdag mededeelde, gaat Asaf vaker verschijnen. Als er tenminste wat meer kopij binnenkomt. Mede met het oog daarop zal er in elke ring een ringredacteur worden aangewezen. Ondergetekende [T.A. Vogel] wordt hoofredacteur. We hopen zo het werk wat meer te verdelen en Asaf ook wat zinvoller te doen worden."

In nummer 51 staan enkele 'Overpeinzingen van de Hoofredacteur': "Er is een beetje de klad gekomen in de regelmatige verschijning van Asaf. (...) Oorzaak van de niet al te vake verschijning dit jaar is tweërlei. Ten eerste ontbrak het door allerlei omstandigheden de hoofredacteur aan tijd. Om die reden had hij zijn ontslag ingediend. Het zoeken naar een vervanger werd niet beloond. (...). De andere oorzaak is: gebrek aan kopij. Dat zal toch ook moeten veranderen, anders krijgen we 'Asaf's met blanco bladzijden."

De melding in nummer 82 is kort: "Deze keer weer een dunne Asaf want weer geen copij uit Zeeland en ook niet van de Ring West, heel jammer want er zijn in West deze herfst weer veel activiteiten, maar helaas geen copij gehad."

Allerlei

Het is heel, heel verleidelijk om allerlei glimlachveroorzakende, traantevoorschijntoverende en deerniswekkende 'Asaf'-artikelen te citeren of, nog beter, over te nemen. Deze 'Asaf' zou een dubbeldikke editie worden, en dat is niet helemaal de bedoeling. Daarom tot slot nog een kort allegaartje aan leuke weetjes.

- De eerste advertentie stond in nummer 8 en was van Tikcentrale Koen in Kampen. In de volgende advertenties (vanaf nummer 92) werd slechts nog koorkleding aangeprezen.

- De eerste recensie is te vinden in nummer 28 en betreft 'Kooreschool' van Hans P. Keuning ("De ervaring heeft geleerd, dat veel zangers en zangeressen weinig weten van het notensysteem, van de in hun partijen voorkomende aanduidingen, van ademhaling, stemvorming, enz. Als ware analphabeten storten zij zich op de koormuziek-literatuur (ook op de 'grotere werken') en menig dirigent moet een groot deel van de repetitietijd gebruiken voor het voorzingen van de diverse partijen. (...) Van harte aanbevolen.").

- 'Asaf' kan blijkens nummer 34 heel nuttig worden gebruikt: "Voor dirigenten en besturen: Weet U waarvoor U 'ASAF' kunt gebruiken? Om het gepraat tijdens de zangrepetities tegen te gaan! Zo gauw het geroesemoes begint, stopt U ieder die niet hoeft te zingen een 'Asaf' onder de neus. Of praat men bij U op de zang niet als het niet nodig is? Wist U trouwens dat niet-praten de beste methode is om leden te werven? Er blijven n.l. altijd (meestal de goeie!) zangers en zangeressen weg vanwege het praat-euvel!"

Eigenlijk smaakt deze bloemlezing naar meer. Wellicht dat u in volgende afleveringen van 'Asaf' een serie onder ogen gaat krijgen met de titel 'Van vroeger' of iets dergelijks.

En nu maar hopen dat deze aankondiging een vervolg krijgt...

Frans J. de Kok